

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

7

Številka: 172-01/16-4/ EPA 1167-VII
Ljubljana, 11. 5. 2016

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), oblikovala naslednje

Mnenje

k Letnemu poročilu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije za leto 2015

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 53. seji 10. 5. 2016 obravnavala Letno poročilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije za leto 2015, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija **se je seznanila** s poročilom, za katerega meni, da je kot vedno izčrpno, kakovostno, informativno in nazorno prikazuje delovanje Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIZ).

Komisija na podlagi predstavitve vsebine poročila ugotavlja, da je ZPIZ v letu 2015 dosegel in presegel večino načrtovanih ciljev ter posloval likvidno (z zakonsko zahtevanimi izravnanimi prihodki in odhodki v višini 4.984.055.046 evrov, ko so bili za 0,5 % nižji od načrtovanih). Pri tem je pomemben trend spreminjanja strukture prihodkov od prispevkov, ki so v letu 2015 predstavljali 69,7 % vseh prihodkov, v letu 2016 pa trenutno že 70 %. Slednje ima za posledico zniževanje dodatne obveznosti državnega proračuna v skladu s 162. členom ZPIZ-2 (v letu 2015 v višini 1.117.887.414 evrov, kar pomeni 19,1 % manj sredstev iz državnega proračuna kot leto poprej). Pozitiven je tudi podatek o najnižji rasti povprečnega števila uživalcev pokojnin iz obveznega pokojninskega zavarovanja v zadnjih 25 letih (zgolj za 0,5 % na 612.018), kar tudi kaže na pozitivne učinke sprememb zakonodaje na tem področju.

Iz poročila ZPIZ je po petletnem obdobju zniževanja končno razbrati realno rast pokojnin (za 0,1 %), povprečna neto starostna pokojnina pa je v letu 2015 znašala

609,50 evra. Svet ZPIZ je sicer tudi v letu 2015, tako kot že leto poprej, predlagal izredno uskladitev pokojnin na podlagi 430. člena ZPIZ-2še v letu 2015, a Vlada RS k omenjenemu predlogu ni dala soglasja, izredna uskladitev pokojnin je bila izvedena šele v začetku leta 2016 in sicer za 0,7 %. Pri tem tako ZPIZ kot komisija izpostavljata nujnost rednega usklajevanja pokojnin, saj to preprečuje padec njihove realne vrednosti in zagotavlja ohranjanje določene stopnje kupne moči. Slednje namreč lahko v veliki meri vpliva na ohranjanje ali krepitev potrošnje in s tem na celoten gospodarski cikel, zaposlovanje, prihodke v pokojninsko blagajno in vzdržnost pokojninskega sistema.

ZPIZ je v letu 2015 nadaljeval s celovito prenovo informacijsko-komunikacijske tehnologije v skladu s Strategijo prenove in razvoja IKT za obdobje 2012–2016, kar je komisija že v lanskem letu ocenila za pozitivno, prav tako tudi racionalizacijo poslovanja in izboljševanje kakovosti dela preko notranjih kontrol, revizij in internih izobraževanj zaposlenih.

Komisija se je seznanila tudi z mnenjem Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in invalide, ki tudi letos poročilo ZPIZ ocenjuje kot kakovostno in kot dobro podlago za analizo trenutnega stanja in trendov v okviru sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Poročajo tudi o dobrem sodelovanju z ZPIZ pri pripravi sprememb zakonodaje ter pri pripravi Bele knjige o pokojninah (ZPIZ je opravil nekaj dodatnih analiz, zelo dobro podlago za celovit pregled sistema pa so predstavljala tudi vsa dosedanja poročila ZPIZ).

Komisija z zadovoljstvom zaznava nekatere pozitivne trende v sistemu, ki jih je možno razbrati iz poročila in ki kažejo na to, da so določene spremembe pokojninske in invalidske zakonodaje ter drugih področij dosegle pozitivne učinke. Komisija izpostavlja zlasti odločitve v zvezi z uveljavljanjem načela »vsako delo šteje«, ki se kažejo v povečanih prihodkih pokojninske blagajne od začasnega in občasnega dela dijakov in študentov, in sicer v višini 52 milijonov evrov za enajst mesecev v letu 2015 (zaradi uveljavitve novega sistema šele s februarjem 2015). Prispevke iz naslova začasnega in občasnega dela je v letu 2015 vplačevalo več kot 94.000 oseb s povprečno priznanimi 3 meseci pokojninske dobe. Med njimi je bilo v letu 2015 23.145 takih, ki so bili zavarovani vseh 11 mesecev, kar bi v primeru, da bi jih tolmačili kot zavarovance (na takšen način bodo zajeti v letošnjem junijskem mesečnem poročilu ZPIZ), pomenilo 3,8 %-no povečanje števila vseh zavarovancev. Vse to pomeni tudi pozitiven vpliv na ugodnejšo strukturo mladih zavarovancev med 15 in 26 letom. Vpliva lahko tudi na razmerje med zavarovanci in uživalci pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja, ki je sicer trenutno že dve leti zapored ustaljeno pri razmerju pri 1,37, kar je dober podatek, ki bi se še izboljšal, če bi se v strukturo zavarovancev vključilo omenjene vplačnike iz naslova začasnega in občasnega dela, saj bi se razmerje dvignilo na 1,41. Komisija se v skladu z navedenim zavzema za okrepitev uvajanja načela »vsako delo šteje« tudi na vse druge segmente zaposlitev, saj očitno na tem področju ostaja še nekaj neizkoriščenega manevrskega prostora.

Komisija na podlagi pojasnil vodstva ZPIZ ugotavlja, da je možno zaznati pozitivne premike tudi pri neplačanih prispevkih za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, saj je bilo na dan 31. 3. 2016 neplačanih prispevkov v višini 283.650.000 evrov, kar je 4 % oz. 11 milijonov evrov manj kot konec leta 2015. Hkrati je vodstvo ZPIZ navedlo še

nekatero druge pozitivne trende, in sicer so bili prihodki iz naslova prispevkov za v obdobju januar – april 2016 za 4,4 % višji kot v enakem obdobju lansko leto, prav tako je bilo iz državnega proračuna treba za izravnavo odhodkov s prihodki zagotoviti za 8 % manj sredstev kot v enakem obdobju lani. Konec junija 2016 pa v sistemu pričakujejo še priliv okrog 18 milijonov evrov dividend iz naslova lastniškega deleža v Zavarovalnici Triglav d. d.

Komisija je bila seznanjena, da se je v letu 2015 ZPIZ soočil s povečano aktivnostjo na področju reševanja zahtevkov, saj je bila v omenjenem letu izdana Odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-239/14-10 z dne 26. 3. 2015 v zvezi z delnicami za notranji odkup, ki so bile vplačane z delom plače, zaradi katere se je dotok zahtevkov povečal za 44.000 zadev. ZPIZ je kljub temu presegel načrtovane realizacije reševanja zahtevkov za 8,8 % (rešenih 401.801 zahtevkov, ob koncu leta pa je ostalo nerešenih še 75.644 vlog (37.757 več kot konec leta 2014), kar je bila posledica povečanega pripada zahtevkov na podlagi prej omenjene odločbe). Komisija je ob tem odprla vprašanje posledic preostalih še odprtih postopkov na Ustavnem sodišču, ki bi morebiti lahko pomembno vplivali tako na stanje pokojninske blagajne kot na situacijo posameznikov, ki menijo, da so bili prikrajšani na podlagi sprejema posameznih določb ZPIZ-2 (presoja ustavnosti ZPIZ-2 v delu, ki se nanaša na pokojninsko dobo brez dokupa in neupoštevanje dobe, pridobljene s prostovoljno vključitvijo v obvezno pokojninsko zavarovanje pred letom 2013; presoja določb o dokupu pokojninske dobe pred uveljavitvijo ZPIZ-2). Vodstvo ZPIZ v primeru presoje Ustavnega sodišča v korist pritožnikov sicer pričakuje določen dodaten pritisk na delovni proces, ne pa tudi zaskrbljujoče dodatne finančne obremenitve pokojninske blagajne.

Komisija je razpravljala tudi o medgeneracijski solidarnosti v povezavi z vzdržnostjo pokojninske blagajne in razvoja celotnega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Pri tem se je seznanila tudi s stališčem Mladinskega sveta Slovenije, ki je izrazil zahvalo Državnemu svetu, da se zaveda pomena glasu mladih v povezavi z delovanjem in razvojem sistema pokojninskega zavarovanja. Mladinski svet opozarja, da imajo mladi velikokrat občutek, da družba nanje pozablja ali jih pušča ob strani, kar se je zlasti izrazito pokazalo v času gospodarske krize, ko bi z veseljem vplačevali prispevke v pokojninski sistem, če bi se lahko zaposlili, a te možnosti v večini niso imeli. Kakšen bi lahko bil njihov prispevek v pokojninsko blagajno delno kažejo rezultati zbranih sredstev iz naslova vplačil v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi študentskega in dijaškega dela. Poudarjajo, da si želijo več medgeneracijske solidarnosti, družbene kohezije in njihovega vključevanja v vse faze priprave sprememb obstoječega sistema, saj se tudi sami zavedajo pomena stabilnosti sistema za dostojne pokojnine.

Komisija se zaveda pomena medgeneracijske solidarnosti za uspešno delovanje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zato je podprla razmišljanja vodstva ZPIZ o zagotavljanju medgeneracijskega dialoga, ne samo na podlagi teoretičnih obljub, ampak s konkretnimi dejanji kot je na primer vključitev predstavnikov mladih v svete vseh javnih zavodov, katerih delovanje je vezano na pravice, od katerih je odvisna sedanost in prihodnost mladih generacij (Zavod RS za zaposlovanje, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, pričakovani demografski sklad itd.).

V razpravi je bila večkrat omenjena tudi Bela knjiga o pokojninah, ki je trenutno v javni razpravi in ki jo je obravnaval tudi že Ekonomsko-socialni svet. Slednja po pojasnilih pristojnega ministrstva kot jedro sistema ohranja močen prvi steber pokojninskega zavarovanja, ob hkratnem razvijanju dodatnih prostovoljnih pokojninskih zavarovanj. Ob tem komisija poudarja, da je v medijih večkrat možno zaznati želje določenega segmenta zavarovalnic, ki se ukvarjajo z dodatnim prostovoljnim pokojninskim zavarovanjem, da bi se destabiliziralo prvi steber in krepilo dodatna pokojninska zavarovanja, čemur komisija nasprotuje. Za ohranitev trdnih temeljev pokojninskega sistema, ki bo temeljil na solidarnosti in zagotavljanju dostojnih pokojnin za vse, se zavzema tudi Mladinski svet Slovenije, prav tako nujnost ohranitve in ustrezne nadgradnje obstoječega sistema vedno znova poudarja in zagovarja ZPIZ.

Komisija se je ponovno dotaknila tudi vprašanja urejanja invalidskega zavarovanja, na katerega je opozorila že v lanskoletnem mnenju k poročilu ZPIZ za leto 2014. Opozarja, da bi sistem čim prej potreboval korenite spremembe, s čimer se strinjata tudi ZPIZ in pristojno ministrstvo, ki pojasnjuje, da Bela knjiga o pokojninah predvideva reševanje vprašanja invalidskega zavarovanja še pred novimi spremembami na področju pokojninskega zavarovanja. Komisija je v zvezi z invalidskim zavarovanjem dala v razmislek tudi možnost vlaganja določenega deleža sredstev iz pokojninske in invalidske blagajne v preventivo, tako v povezavi z delovnim procesom kot na drugih segmentih življenja, saj bi to lahko pozitivno vplivalo na znižanje višine izplačil za nadomestila iz invalidskega zavarovanja (151.657.998 evrov v letu 2015).

Komisija izpostavlja pomembno vlogo medijev pri prikazovanju realnega stanja pokojninskega sistema, možnih pričakovanj mlajših generacij in tistih tik pred upokojitvijo, saj je iz poročila ZPIZ za leto 2015 možno razbrati veliko pozitivnih trendov (manjše obveze državnega proračuna zaradi povečanih prispevkov za socialno varnost, kar v določeni meri kaže na okrepanje gospodarstva in trga dela; dobre odločitve v zvezi z uvajanjem načela »vsako delo šteje« itd.), ki pa velikokrat ostanejo spregledani, saj jih mediji ne poudarjajo. Komisija meni, da bi morali veliko truda posvetiti informiranju vseh generacij o pomenu solidarnosti v sistemu pokojninskega zavarovanja ter o vseh pozitivnih trendih, ki nakazujejo na njegovo zagotovljeno vzdržnost na dolgi rok, še zlasti z namenom povrnitve zaupanja mladih v omenjeni sistem.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije mag. Peter Požun.

Nuša Zupanec, l.r.
sekretarka komisije

Mag. Peter Požun, l.r.
predsednik komisije

V vednost:

- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije
- Mladinski svet Slovenije